

ARVIOINTIKERTOMUS 2018

Vaalan kunta

Tarkastuslautakunta 06.05.2019 § 23
Kunnanvaltuusto 23.05.2019 § 23

SISÄLLYS

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018	2
1.1 Tarkastuslautakunta	3
1.2 Kunnan sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta	3
1.3 Henkilöstö	4
1.4 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	4
1.4.1 Hallinto-osasto.....	5
1.4.2 Vapaa-aikapalvelut.....	5
1.4.3 Sivistyspalvelut.....	6
1.4.4 Tekniset palvelut	6
1.5 Yleistä	8

ARVIOINTIKERTOMUS VUODELTA 2018

Valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämistä varten. Lautakunnan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tulee olla valtuutettuja.

Valtuuston asettaman tarkastuslautakunnan tehtävänä on Kuntalain 121 §:n mukaisesti huolehtia kunnan hallinnon ja tarkastuksen järjestämisestä. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastamista koskevat asiat. Lautakunta arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tarkastuslautakunnan tehtäviin kuuluu myös huolehtia kunnan ja sen tytäryhtiöiden tarkastuksen yhteensovittamisesta sekä 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamisesta ja ilmoitusten toimittamisesta valtuustolle tiedoksi. Lautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aiheutta.

Tarkastuslautakunta 1.6.2017 -31.5.2019

		kok. yht. 7, §§ 44
Pj.	Kemppainen Pentti	6
Vpj.	Mustonen Osmo	5
jäsen	Härmä Toni	4
jäsen	Kymäläinen Paula	7
jäsen	Niemelä Marja	3
varajäsen	Galla Ritva	4
varajäsen	Moilanen Arvi	2
Tilintark.	Kääriäinen Antti	4
sihteeri	Karppinen Lea	7

1.1 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta

Kunnanhallituksen antaman toimintakertomuksen ja saatujen selostusten perusteella on tarkasteltu kunnanvaltuuston asettamia tavoitteita ja niiden toteutumista.

Tarkastuslautakunta on kokouksissaan kuullut toiminta- ja talousasioissa kunnan johtoa, osastopäälliköitä, lautakuntien puheenjohtajia ja viranhaltijoita. Lisäksi lautakunnan jäsenet ovat seuranneet kunnanhallituksen ja lautakuntien päätöksiä sekä toimintaa esityslistojen ja pöytäkirjojen kautta. Arvioinnin pohjana ovat olleet kunnanhallituksen laatima toimintakertomus, tilintarkastajien raportit ja selvitykset sekä toimielinten esityslistat ja pöytäkirjat.

Lautakunnan jäsenet ovat seuranneet lautakuntien toimintaa tutustumalla niiden esityslistoihin ja pöytäkirjoihin seuraavasti:

kunnanhallitus	Osmo Mustonen
hyvinvointilautakunta	Marja Niemelä
elinvoimalautakunta	Paula Kymäläinen ja Toni Härmä

Tilintarkastus

Vuosien 2013–2016 tilintarkastusyhtiönä toimii KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy. Kunnanhallitus on lisäksi hyväksynyt 14.3.2017 § 67 sopimuksen Vaalan kunnan ja KPMG Julkishallinnon Palvelut Oy:n välillä tilintarkastuspalveluiden tuottamisesta vuosina 2017-2018 aikaisemman sopimuksen mukaisesti. Vastuullisena tilintarkastajana toimii JHTT, KHT Antti Kääriäinen.

Tilintarkastajat ovat esittäneet tilintarkastuskertomuksen tilikaudelta 1.1.- 31.12.2018. Tilintarkastaja on kertomuksessaan esittänyt, että tilinpäätös voidaan hyväksyä ja toimielinten jäsenille sekä tehtäväalueiden johtaville viranhaltijoille voidaan myöntää vastuuvapaus tarkastetulta tilikaudelta.

1.2 Kunnan sisäinen valvonta, riskienhallinta ja konsernivalvonta

Ulkoisesta valvonnasta vastaavat tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja kuntalain ja tarkastussäännön mukaisesti. Sisäinen valvonta koostuu luottamushenkilöiden toimintaseurannasta, sisäisestä tarkkailusta ja sisäisestä tarkastuksesta.

Viranhaltijoiden ja luottamushenkilöiden esteellisyyteen päätöksenteossa on kiinnitetty huomiota. Kuntalaki velvoittaa tietyt kunnan luottamushenkilöt ja viranhaltijat tekemään sidonnaisuusilmoituksen johtotehtävistään sekä luottamustoimistaan elinkeinotoimintaa harjoittavissa yrityksissä ja muissa yhteisöissä, merkittävästä varallisuudestaan sekä muistakin sidonnaisuuksista, joilla voi olla merkitystä luottamus- ja virkatehtävien hoitamisessa.

Lautakunta toteaa, että kaikki luottamushenkilöt ja viranhaltijat, jotka ovat ilmoittamisvelvollisuuden piirissä, ovat sidonnaisuusilmoituksen jättäneet.

Kunnan toiminnassa on varauduttava erilaisiin riskeihin. Vaalan kunnan erityisenä riskinä on ollut sisäilmaongelmat. Ongelmia on yritetty ratkaista tekemällä sisäilmatutkimuksia ja sisäilmajohtoryhmän kokoontumisissa. Parannuksia on saatu, mutta edelleen ongelmia on. Merkittävä riski on myös henkilöstön eläköityminen ja uuden henkilökunnan rekrytoinnissa onnistuminen. Elinkeinopuolella riskiksi muodostui yritysten ongelmat rahoituksen saamisessa ja rekrytoinnissa.

Taloudellisiin riskeihin pyritään varautumaan taloussuunnitelmassa. Osa lainoista on kiinteällä korolla, jolloin kustannusten seuranta on helpommin ennustettavissa. Taloudellisen riskin

muodostaa myös huonokuntoiset kiinteistöt. Toiminnallisiin riskeihin kuuluvat mm. henkilöstön/varahenkilöstön vajuus ja riittävä erityisosaaminen, esim. hankinta-asiat.

Päivitetyt konserniohjeet hyväksyttiin valtuustossa 25.1.2017 § 5. Niissä annetaan toiminta-ohjeet ja -periaatteet kunnan ja kunnanhallituksen asemasta konsernin johtajana. Käytännössä konsernin toimintaa ja ohjeiden noudattamista valvoo kunnanjohtaja ja hänen määräämänsä henkilö. Konserniohjeita sovelletaan Kiinteistö Oy Vaalan Niskaan sekä Vaalan Vesi ja Lämpö Oy:hyn.

Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että tietoturvallisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota jatkossakin.

1.3 Henkilöstö

Kunnan palveluksessa oli vuoden lopussa 165 henkilöä. Henkilöstöstä 58 % on yli 50 –vuotiaita. Lähivuosina henkilöstöä tulee eläköitymään runsaasti ja tämä olisi otettava hyvissä ajoin huomioon rekrytoitaessa uutta henkilöstöä. Uuden henkilön perehdyttämiseen on myös kiinnitettävä huomiota. Henkilöstön on myös itse tunnettava oma vastuunsa työstään ja työssä jaksamisestaan. Esimiesten tulee huolehtia siitä, että alainen tulee kuulluksi mahdollisten ongelmien välttämiseksi.

Henkilöstön jaksamiseen, alaistaitoihin ja esimiestyöhön sekä muutosjohtamiseen panostetaan mm. työnohjauksella ja tiedottamisella sekä yhteistyöllä työterveyshuollon kanssa. Henkilöstö on osallistunut tarpeellisiin koulutuksiin ja etäkoulutuksia on hyödynnetty monipuolisesti.

Kokonaisuutena henkilöstön sairauspäivien määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 1129 päivää ja oli yhteensä 2987 päivää. Raporteista selviää, että sairauslomissa lisääntyivät pitkät sairauslomat. Työskentelyolosuhteisiin ja työn kuormittavuuteen tulee kiinnittää huomiota ja mahdollistaa työntekijän pääsy varhaiseen kuntoutukseen. Hyvänä asiana nähdään, että tapaturmien aiheuttamien poissaolojen määrä väheni 214 päivää edelliseen vuoteen verrattuna.

Toimintavuoden aikana valmisteltiin uutta organisaatiomallia, jossa hyvinvointiosasto tulee hallinnon, sivistyksen ja tekniikan rinnalle.

1.4 Toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Vaalan kunta teki 122 000 euroa alijäämäisen tuloksen, Vaalan Vesi ja Lämpö Oy:n ylijäämä oli 15 148,77 euroa ja As. Oy Vaalan Niskan tulos oli 153,03 ylijäämäinen. Konsernin tilinpäätös oli 70 000 euroa ylijäämäinen. Kiinteistöjen tasearvojen poistoja kirjattiin 80 000 euroa.

Kunnan toimintakulut olivat n. 26,9 miljoonaa euroa ja toimintatuotot 3,8 miljoonaa euroa. Toimintakate huononi 657 238 euroa edelliseen vuoteen verrattuna ollen nyt -23,0 miljoonaa euroa. Vuosikate eli kokonaistulorahoituksen riittävyys oli 818 000 euroa. Verotulot toteutuivat 163 000 euroa alle budjetoidun ja valtionosuudet 29 000 euron alle budjetoidun. Kaikkiaan verotuloja saatiin 10,8 miljoonaa euroa, mikä oli n. 507 000 euroa edellisvuotta vähemmän. Valtionosuudet puolestaan vähenivät edellisvuodesta n. 83 000 euroa ollen yhteensä n. 13,1 miljoonaa euroa. Korke- ja muut rahoituskulut olivat yhteensä n. 120 000 euroa. Korkeiden kehitykseen tulee kiinnittää jatkossa huomiota.

Investointien nettosumma oli 565 292 euroa. Kunnan talousarviossa varataan vuosittain investointiosaan määrärahat eri kohteisiin. Investointisuunnitelmat ja -sopimukset tulee toteuttaa talousarviossa esitetyn mukaisina.

Kunnan toimintakulut ylittivät budjetin n. 284 000 eurolla ja toimintatuotot toteutuivat 75 800 euroa budjetoitua paremmin. Rahoitustuotoissa ja kuluissa on syntynyt säästöä n. 21 000 budjettiin verrattuna.

Oulunkaaren osalta erikoissairaanhoido ylitti budjetin n. 386 000 eurolla ja sosiaali- ja terveyspalvelujen oma toiminta ylitti budjetin 104 000 eurolla. Kokonaisuutena Oulunkaaren sosiaali- ja terveyspalvelut ylittivät talousarvion n. 490 000 eurolla.

Pitkäaikaisten lainojen vähennys oli n. 1,5 milj. euroa ja lyhytaikaisten lainojen lisäys 1,2 milj. euroa. Lainamäärä oli vuoden lopussa 10 066 000 euroa eli n. 323 000 vähemmän kuin edellisvuonna. Lainanhoitokate eli tulo-rahoituksen riittävyys vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun oli 0,4.

Yhteisenä tavoitteena on esim. osaava ja motivoitunut henkilökunta, toimivat lähipalvelut, tasapainoinen talous ja myönteinen tunnettavuus. Henkilöstölle on pidetty yhteinen palaveri kerran kuukaudessa, jaettu tiedotteita tarvittaessa ja järjestetty työhyvinvointitapahtumia.

Taloutta on seurattu säännöllisesti kuukausittain julkaistavilla raporteilla. Lukio sai harkinnanvaraista valtionosuutta 90.000 euroa. Tytäryhtiöiden talousseurantaa on tehty osavuosisikatsauksien yhteydessä.

Myönteistä tunnettuutta on edistetty mm. antamalla tiedotteita kuntalaisia koskevista asioista nettisivuilla, sosiaalisessa mediassa ja lehdistössä. Päätös uuden vankilan rakentamisesta Vaalan kuntakeskuksen läheisyyteen oli tärkeä päätös kunnan talouden ja työllisyyden kannalta.

1.4.1 Hallinto-osasto

Hallinto-osaston tavoitteina olivat mm. vetovoimainen työpaikka, yhteisöllinen ja hyvinvoiva, viihtyvä, yritysmyönteinen palvelukunta, joka on myönteisesti tunnettu.

Henkilöstön tehtäväkuvia on määritelty ja täsmennetty. Vuoden lopussa valmistui viestintäsuunnitelma, jonka avulla alueen viestintää parannetaan. Vuoden aikana laadittiin markkinoinnin kehittämissuunnitelmaa.

Kunnan yritysmyönteisyyttä on tuotu esille mm. Oulujokivarren kuntien yhteisellä matkailun kehittämissuunnitelmalla sekä Rokua Geopark ja Oulujärven Jättiläiset –hankkeiden kautta sekä tuomalla yrittäjäyyskasvatusta myös kouluihin. Yhteyttä yrittäjiin on pidetty erityisesti sosiaalisen median kautta. Erityisesti kesäaikana kuntalaisille ja mökkiläisille on tarjolla erilaisia tapahtumia ja tutustumiskohteita.

Tonttikauppaa on yritetty virkistää mm. nettihuutokaupalla. Tonttien hinnat on arvioitettu ja sen myötä tonttien listahintoja on laskettu, minkä odotetaan lisäävän kiinnostusta tonttikauppaan.

Kunnassa on Pohjois-Pohjanmaan korkein työttömyysaste, vuoden lopussa se oli 13,6 %. Työllisyyden parantamiseen on satsattu erilaisin hankkein, mutta työttömyyden aiheuttamien kustannusten kuntaosuutta maksettiin vielä n. 62 400 euroa.

1.4.2 Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikapalveluissa tehtiin henkilöstöjärjestelyjä siten, että vapaa-aikajohtajan virka lakkautettiin ja tilalle perustettiin hyvinvointijohtajan virka. Etsivän nuorisotyöntekijän virka vakinaistettiin 14.9. alkaen. Somea käytetään viestinnässä aktiivisesti. Kuntalaiset pyritään saamaan mukaan päätöksentekoon, jossa painopiste on nuorten aktivoiminen toimintaan mukaan. Työllistämistoimilla parannetaan työttömien työllistymismahdollisuuksia sekä

vahvistetaan yhteistyötä vapaa-ajan asukasneuvoston, vanhus- ja vammaisneuvoston, kyläyhdistysten ja eläkeläis- ja erityisjärjestöjen välillä. Jatkossa kehitetään toimintaa kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Kuntalaisille on järjestetty tapahtumia vuoden aikana, esim. Linnan juhlat, Vaala-päivät, Entisten nuorten disko, Lamminahon tapahtumat, teatteriesitykset. Kunta myös antoi avustuksia järjestöille erilaisten tapahtumien järjestämiseen.

1.4.3 Sivistyspalvelut

Perusopetuksen tavoitteena on tarjota oppilaille tasa-arvoiset mahdollisuudet laajaan yleissivistykselliseen perustaan ja antaa valmiudet sekä kelpoisuus toisen asteen opintoihin. Se ohjaa oppilaita löytämään omat vahvuutensa ja rakentamaan tulevaisuutta oppimisen keinoin. Kasvatustehtävässä tuetaan oppilaiden yksilöllistä oppimista, kehitystä ja kokonaisvaltaista hyvinvointia yhteistyössä kotien kanssa.

Perusopetuksessa tavoitteena on ollut, että jokaisella lapsella olisi ainakin yksi harrastus ja että kaikilla on turvallinen työ- ja opiskeluympäristö. Erityistä huomiota on kiinnitettävä somessa tapahtuvan koulukiusaamisen ehkäisemiseen.

Veneheitossa vanhempien osallistuminen koulun järjestämiin tapahtumiin on ollut lähes 100 %. Yhteistyö vanhempainyhdistyksen kanssa on ollut aktiivista.

Lukion oppilasmäärä kasvoi lv. 2018 (1. vsk opiskelijoita 25). Osaltaan tähän vaikutti kunnan tuki oppilaiden asumiseen. Jatkossakin kunnan tulee miettiä keinoja, joilla turvataan lukion säilyminen Vaalassa.

Oulujärven kansalaisopiston kurssitarjonta on ollut monipuolista. Haasteita on ollut kurssin opettajien saatavuudessa.

Kirjastossa kävijä- ja lainausmäärät vähenivät edellisestä vuodesta, sen sijaan verkkoasiointien määrä kasvoi, ollen 7793. Omatoimi-kirjaston hankehakemus tehtiin.

Varhaiskasvatuksessa sijaistarve oli jatkuvaa. Määräaikaisuudet saatiin täytettyä pääsääntöisesti pätevällä henkilöstöllä. Lapsiperheitä pyritään tukemaan tarvittaessa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Huoltajille järjestetään mahdollisuus keskusteluihin ja yhteiseen tekemiseen lasten kanssa.

1.4.4 Tekniset palvelut

Vaalantien peruskorjauksen viimeistelytyöt, katuvalaistuksen uusiminen ja kevyenliikenteen väylän rakentaminen valtatie 22 risteykseen tehtiin loppuun kesällä 2018. Uudistuksella parannettiin taajaman ilmettä ja toimivuutta huomattavasti.

Tonttimyynti ei onnistunut suunnitellusti, sen sijaan metsänmyynti toteutui 36.000 euroa yli budjetoidun. Kunnassa on vireillä koko kunnan kattava tuulivoimayleiskaava, Naulakankaan, Metsälamminkankaan ja Turkkiselän alueiden osayleiskaavat sekä Jaalangan, Kankarin ja Vaalankurkun rantaosayleiskaavat. Tuulivoima-asia ja siihen liittyvä kaavoitus on keskusteluttanut kuntalaisia, vapaa-ajan asukkaita ja päättäjiä runsaasti vuoden aikana.

Aluearkkitehdin työpanosta ostettiin 20 % Muhoksen kunnalta. Vastaavasti rakennustarkastajan työpanosta myytiin 40 % Utajärven kunnalle.

Vuoden aikana aloitettiin teknisen osaston kiinteistöstrategian valmistelu kiinteistökartoituksen osalta.

Rakennusvalvonta on toteutunut lakien ja säännösten puitteissa. Ympäristönsuojelussa tavoitteena on ollut valvoa, että säännöksiä ja määräyksiä noudatetaan ja annetaan opastusta ja neuvontaa ympäristönsuojelua koskevissa asioissa. Tavoite on toteutunut. Yksityisteiden kunnossapidon laskutus tulee saattaa ajantasaiseksi.

Ravitsemispalveluissa on käytössä Sydänmerkkiateriat sekä panostus luomuun ja lähiruokaan. Kouluruokailusta saatu palaute on ollut myönteistä. Siivouspalveluissa käytössä on ympäristöystävälliset puhdistusaineet, ajanmukaiset siivousmenetelmät –välineet ja koneet. Siivottavat alueet on työmäärämitoitettu. Jätteiden lajitteluun on kiinnitetty huomiota. Ravitsemis- ja siivouspalvelujen talousarvion toimintakate oli +122.000 euroa.

erniyhtiöt

Kiinteistö Oy Vaalan Niska

Kunnan 100 %:sti omistama asuntoyhtiö, johon kuuluu 157 vuokra-asuntoa. Tilikauden voitto oli 153,03 euroa. Lainaa on lyhennetty 161 232,63 euroa, korkoja on maksettu n. 25 000 euroa. Kunnan tulisi selvittää taajaman ulkopuolisten asuinhuoneistojen tilanne; näiden asuntojen käyttöaste on pieni asunnon sijainnin ja varustetason vuoksi.

Vaalan Vesi ja Lämpö Oy

Kunnan 100 %:sti omistama osakeyhtiö, johon kuuluu vesilaitos, viemärlaitos ja kaukolämpölaitos. Toimintavuoden tulos oli 15 642,23 euroa ylijäämäinen, liikevaihto oli 1 474 566,01 euroa.

Humanpolis Oy

Kuntien omistaman yhtiön toimintavuosi oli lievästi ylijäämäinen. Yhtiön palkkaama viestinnän ammattilainen valmisteli sekä alueen yhteisen että kuntakohtaiset viestintäsuunnitelmat.

Rokua Geopark nimettiin vuoden retkikohteeksi 2018. Alueen matkailua ja yrityksiä tehtiin tunnetuksi erilaisten kehittämishankkeiden ja projektien avulla.

Kainuun Etu

Kainuun Etu on Kainuun kuntien ja Vaalan kunnan elinkeinotoiminnan kehittämissyhtiö, jonka tehtävänä on auttaa yrityksiä liiketoimintaosaamisen, kilpailukyvyn, kansainvälistymisen, kannattavan kasvun ja yhteistyön kehittämisessä. Yhtiö on saanut merkittävästi yritys- ja projektirahoitusta EU:lta, Kainuun Liitolta ja Ely -keskukselta. Vaalasta hankkeissa on ollut mukana 20 yritystä.

1.5 Yleistä

Vaalan kunnan kuntastrategian 2030 vision mukaan kunta on vetovoimainen sekä luontoarvoistaan ja hyvinvoivasta yhteisöistään tunnettu toimija. Kunta on yritysmyönteinen, taloudellisesti vakaa toimija ja fiksu omistaja. Kunnassa on hyvä tehdä töitä.

Kuntastrategian mukaisiin tavoitteisiin on pyritty mm. ammattitaitoisen henkilökunnan palkkaamisella, koulutuksilla sekä selkiyttämällä henkilöiden tehtäväkuvia. Myönteistä yhteistoimintaa on saatu järjestämällä erilaisia tapahtumia yhteistyössä järjestöjen kanssa. Yrityskasvatus on viety yhtenäiskouluun. Kunnan sisäinen ja ulkoinen viestintä pidetään kannustavana.

Kunnan tulee myös ajoissa varautua henkilöstön eläköitymiseen lähivuosien aikana. Samoin työllistämistoimenpiteitä tulee edelleen tehostaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat keskeisiltä osin toteutuneet. Kunnan hallintoa on hoidettu lain ja valtuuston päätöksen mukaisesti. Virkamiesten ja luottamushenkilöiden yhteistyö on ollut hyvällä tasolla.

Tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan esitykseen tilinpäätöksen hyväksymisestä ja vastuuvapauden myöntämisestä tilivelvollisille.

Tarkastuslautakunta kiittää luottamushenkilöitä ja koko henkilökuntaa hyvin suoritetusta työstä kuntalaisten ja koko kunnan parhaaksi. Hyvä ja ammattitaitoinen henkilökunta on hyvin toimivan kunnan perusta ja voimavara.

Vaalassa 6.5.2019

Pentti Kemppainen
puheenjohtaja

Osmo Mustonen
varapuheenjohtaja

Toni Härmä
jäsen

Paula Kymäläinen
jäsen

Marja Niemelä
jäsen